

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Postbus 114, Utrecht. Tel. (030) 10163
Postgiro 58. Abonnementsprijs f 5,50 per jaar. Buitenland f 7,- per jaar, voor
België f 6,-. Losse nummers f 0,30. Verschijnt wekelijks.

in gesprek met rome

Jaarlijks is er een bestuursvergadering van de International Humanist and Ethical Union, het overkoepelend lichaam van de humanistische organisaties in de wereld.

Zoals bekend is het secretariaat in Utrecht gevestigd en daarom worden bijeenkomsten veelal in Nederland gehouden. Er zou voor ons geen reden zijn hier de aandacht te vestigen op deze bijeenkomst met het in Rome gevestigde secretariaat, als er niet een belangrijke mededeling werd gedaan, welke op deze pagina is afgedrukt.

Dat na de informatieve bespreking is besloten de discussie voort te zetten, stemt tot grote voldoening. Het is opnieuw een bewijs, dat niet alleen nationaal maar ook internationaal, het humanisme erkenning vindt van grote groepen andersdenkenden.

Wij kunnen niet genoeg wijzen op dit soort gebeurtenissen omdat juist ook in Nederland een grote groep buitenkerkelijken onbekend is met de groei van de humanistische gedachte.

Daardoor vooral blijft men ongeïnteresseerd staan tegenover het georganiseerde humanisme in Nederland, hetgeen duidelijk blijkt uit het aantal leden, dat hoewel stijgende (wij schreven met het 14000e lid in), toch nog achterblijft bij de betekenis van deze geestelijke stroming in Nederland.

Al onze lezers zouden wij willen vragen of men niet opnieuw wil overwegen wat men kan doen om de ontwikkeling te stimuleren. Wij zijn ervan overtuigd dat, wanneer een ieder dit overwoog en daadwerkelijk deed wat voor hem of haar mogelijk was, dit reeds tot goede resultaten zou moeten leiden. Het opgeven van de naam van een geïnteresseerde in het werk van het Humanistisch Verbond is b.v. reeds een bijdrage.

Wij hopen, dat de stap van de Rooms-Katholieke kerk ook voor alle buitenkerkelijken een stimulans mag zijn om met ons door te gaan.

Het is toch werkelijk de moeite waard.

PERSBERICHT

„Prof. J. B. Metz en Mr. L. C. Baas hebben op 16 juli als vertegenwoordigers van het R.K. secretariaat voor de ongelovigen voor de eerste keer deelgenomen aan een informatief gesprek met de vertegenwoordigers van de Internationale Humanistische en Ethische Unie in Utrecht t.w. H. J. Blackman, T. H. MacCarroll en Prof. Dr. J. P. v. Praag. Het gesprek betrof een peiling van de mogelijkheden van een toekomstig internationaal en officieel contact tussen de R.K. kerk en de internationale humanistische unie”.

DE HUMANISTISCHE BEWEGING IN BELGIË

België en Nederland zijn naburen. Daar wonen eenzelfde soort mensen. Zij spreken, althans in Vlaams België en in Nederland, afgezien van de onvermijdelijke kleinere afwijkingen, dezelfde taal. En toch zijn daar die onmiskenbare verschillen die aan elke gemeenschap haar eigen aard verlenen, en die niet zo zeer berusten op verschillen in nature, dan wel op verschillen in historische en culturele achtergronden.

De Vlaming is een nogal praktisch ingesteld mens, niet zo zeer geneigd tot diepzinnige beschouwingen. Het zou ons te ver voeren daar vandaag verder op in te gaan. Eén ding is zeker: de overwegende rol die het Rooms-Katholieke onderwijs tot voor kort in de Vlaamse Gewesten heeft gespeeld is daar niet vreemd aan. Wat men ook van het onderwijs moge denken, 't is of was er niet een dat 't stellen van vragen aanmoedigde. Nettle, moeilijke of vervelende vragen werden gewoonlijk ontweken of genegeerd. Over het algemeen is de Vlaming iemand die, als het kan, de moeilijkheden uit de weg gaat. Als het niet kan, dan gaat hij er op los, nogal hardhandig.

Dat wil daarom niet zeggen dat de Vlaamse mens zich geen vragen stelt. Dat behoort nu eenmaal tot de menselijke natuur. Maar ofwel glijdt hij daar vlug overheen, vooral als het vragen zijn waarop het antwoord moeilijk te vinden is, ofwel gaat hij daar resoluut op af en worstelt met zijn problemen, tot er een voldoening gevend antwoord komt, al is het maar voorlopig.

In elk geval is het hem minder om het geestelijk spel dan om de reële situatie, om de praktijk te doen.

Dat geldt ook, in ruime mate, als algemene karakteristiek voor de Humanistische Beweging, in België, die daar voorlopig beperkt blijft tot het Vlaamse landsgedeelte, alhoewel vrij spoedig een Franstalige zusterorganisatie tot stand zou kunnen komen.

Het Humanistisch Verbond is in België ontstaan einde 1951. Het werd daarbij zeer zeker geholpen door het toen reeds vijf jaar oude Verbond in Nederland. Maar de belangrijkste impulsen waren ongetwijfeld, in de eerste plaats de noodzakelijke reactie op de mensonterende praktijken van de laatste wereldoorlog, in de tweede plaats de bezorgdheid om aan de losgeslagen mens, en vooral aan de jeugd, een stel beginselen, een aantal richtbakens, een betrouwbare denkmethode mee te geven.

Daarbij moet men weten dat in België, afgezien van de Protestantse gemeenschap die ongeveer twee procent van de bevolking groepeerde, de rest nagenoeg gelijkmatig verdeeld is over de Rooms-Katholieke en de buitenkerkelijke levensbeschouwingen.

Het is wel waar dat een belangrijk percentage van de zich buitenkerkelijk voelende Rooms-Katholieke gedoopt en begraven wordt maar noch de kerkelijke leer, noch de godsdienstige justitie van de moraal heeft voor hen enige betekenis. Nochtans hebben die mensen hun problemen, evengoed als de anderen, hun angsten en soms hun rade-

loosheid. Zij hebben behoefte aan hulp en aan begrijpen, en hadden, tot voor kort, niemand tot wie zij zich konden wenden. Voegen wij daarbij dat tussen de politieke partijen en de kerk, tot voor kort, een zeer sterke positieve of negatieve verhouding bestond.

Dan is er nog een ander, specifiek Belgisch probleem, in verband met de scholen. Sinds de jaren na de eerste wereldoorlog is in alle Rijksscholen van het niveau HBS, Lyceum en Kweekschool voor onderwijzers, een leerprogramma in de moraal ingeschakeld in het leerprogramma. De ouders moeten daarbij, voor hun kinderen, een keuze doen tussen de zogenaamde lekenmoraal en tussen de moraal op Rooms-Katholieke, of op Protestantse of op Joodse godsdienstige grondslag. De lessen in de moraal op godsdienstige grondslag worden gegeven door leerkrachten aangesteld door de Minister, op voordracht van de verantwoordelijke Rooms-Katholieke, of Protestantse of Joodse kerkelijke overheden.

Meestal is de leerkracht een priester, een dominee of een rabbijn. Voor de lekenmoraal worden de leerkrachten door de Minister aangesteld. Daar was geen bijzondere opleiding voor. Het vak diende meestal om een onvolledig uurrooster aan te vullen van een leerkracht van een eender welke discipline. Ziedaar het geestelijk klimaat waarin de Humanistische Beweging in België te werken heeft.

Zij verdedigt en verspreidt de beginselen van het universeel modern, buitenkerkelijk humanisme, te weten onder meer: het recht op volledige ontplooiing van elk menselijk wezen;

de erkenning van de sociale natuur van de mens die alleen in de gemeenschap de persoonlijke vervulling kan vinden;

de erkenning van de wetenschap en haar methodes als het machtigste wapen in de strijd tegen onwetendheid, armoede en ziekte;

het gericht zijn op deze wereld, hier en nu, niet op het hiernamaals;

en de consequenties van die beginselen.

Het Belgisch Humanistisch Verbond heeft zijn plaatselijke afdelingen, een twintigtal, waarin lezingen en discussie-avonden worden georganiseerd over duizend en één problemen; en zijn werkgemeenschappen met bijzondere opdrachten, waarvan de voornaamste wel zijn:

de werkgemeenschap van de leraars ethiek, die bijna alle leraars groepeerde welke de lekenmoraal onderwijzen in het officieel onderwijs, en waarin de geest en de methodes van dat onderwijs besproken en op punt gesteld worden;

de oudervereniging van de leerlingen moraal die de ouders groepeerde van de leerlingen die de lessen in de lekenmoraal volgen en die niet alleen waakt op de verdediging van die leergang, maar die ook de naschoolse jeugdactiviteiten in goede banen tracht te leiden.

de werkgemeenschap Humanitas, die zich hoofdzakelijk inzet voor de geestelijke hulp

en die enkele weken geleden, op haar initiatief, een nationaal organisme heeft weten op te richten, dat officieel erkend werd en dat het recht heeft lekenalmoezeniers aan te stellen voor geestelijke hulp in de gevallen;

tenslotte de diverse jeugdgroeperingen op Humanistische grondslag, waarvan de Humanistische Jongeren Beweging de oudste en de meest bloeiende is, en deze aan organisatievorm zoeken waarin centralisatie en decentralisatie allebei tot hun recht komen.

Al die werkgroepen hebben hun aparte plaatselijke groeperingen, en aparte publicaties, en dragen alle bij tot de werking van het Verbond.

Op een paar aspecten willen wij echter nog de aandacht vestigen: aan het Humanistisch Verbond zijn toevertrouwd, in het kader van de gastprogramma's voor Radio en Televisie, wekelijkse uitzendingen van een 20-tal minuten voor de Radio, en tweewekelijkse uitzendingen van een half uur voor de Televisie. Het spreekt vanzelf dat die Radio- en Televisie-uitzendingen zeer belangrijk zijn voor het Verbond en dat aparte werkgroepen instaan voor hun realisatie.

Dat gaat trouwens niet zonder moeilijkheden, zowel van externe als van interne aard.

De gastprogramma's worden gecensureerd. Zij mogen geen aanstoot geven aan andersdenkenden. Het is verbazend, te oordelen naar die censuur, hoe fijngevoelig die andersdenkenden en hoe verdraagzaam de humanisten en andere buitenkerkelijken geacht worden te zijn. Maar die censuur doet niet zo heel veel kwaad: het is 'n wapen dat zich zeer gemakkelijk keert tegen diegene die het hanteert!

De interne moeilijkheden wegen soms zwaarder: niet al diegenen die zich humanist noemen en aangesloten zijn of niet bij het Humanistisch Verbond, hebben eenzelfde visie op het verband tussen beginselen en praktijk, of leggen de nadruk op dezelfde aspecten van een complexe realiteit. Vandaar de onvermijdelijke kleinere botsingen tussen de meer individualistisch georiënteerde liberalen en de meer collectivistisch voelende socialisten onder de humanisten, en de voortdurende waakzaamheid van een bestuur dat nog enkele jaren zal nodig hebben om algemeen te doen aanvaarden dat „persoon” en „gemeenschap” geen tegengestelde, maar integendeel complementaire begrippen zijn, en dat alleen een goed georganiseerde gemeenschap de volle ontplooiing van de individuele persoonlijkheid mogelijk kan maken.

Het Humanistisch Verbond is ook, zoals reeds eerder gezegd, zeer sterk geïnteresseerd in de leergang in de lekenmoraal, waarvan nu algemeen aanvaard wordt, dat hij gedoceerd wordt op humanistische grondslag.

Dank zij de actie van het Verbond is die leergang, naar inhoud en naar vormende

„Essays of a Humanist”

by

Julian Huxley

U kunt dit boek tegen de prijs van f 15,— bestellen bij het „Humanistisch Verbond” Oudegracht 152, Utrecht, giro 30.49.60.

waarde, zeer sterk gestegen, niettegenstaande het feit dat hij onderwezen wordt door leerkrachten die daartoe niet gevormd werden, en die enkel op eigen inzicht, op eigen verantwoordelijkheidsgevoel en op zelfstudie aangewezen zijn bij het vervullen van hun taak.

Gelukkig zijn er heel wat die zich van het belang van die taak bewust zijn. Het is de leergang bij uitstek waarbij de jonge mensen met hun vragen betreffende de mens en zijn bestaan, de gemeenschap, het leven en de zin der dingen open naar voren komen en waarin zij samen zoeken, onder leiding van de leraar, naar een antwoord. De zelfgevoonden waarheid heeft zoveel meer overtuigingskracht dan de verkondigde of opgelegde waarheid!

Maar daarbij bleef het niet. De actie van het Humanistisch Verbond heeft zich in de eerste plaats gericht tegen het misbruik dat hierin bestond de leergang toe te vertrouwen, niet aan de daartoe meest geschikte leerkracht, maar aan diegene die een onvolledig lessenrooster in één of ander vak moest completeren.

In de tweede plaats heeft het Verbond geijverd voor een valoriseren van de leergang, onder andere door de studievergaderingen van de werkgemeenschap van de leraars in de moraal. Maar in datzelfde verband heeft het Verbond gepoogd een aangepaste universitaire vorming te creëren, en na jarenlange bemoeiingen is dat ook gelukt. Over een paar jaar zullen de eerste universitaire gevormde moralisten de Universiteit verlaten om in het onderwijs en daarbuiten hun taak te gaan vervullen.

In de Rijksuniversiteit te Gent werd bij de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte een afdeling Moraalwetenschappen opgericht, met volledige studiecycclus, tot en met het doctoraat en het aggregaat voor het Hoger Onderwijs, waarin de studenten een onderwijs volgen waarvan de filosofie, de biologie, de psychologie, de sociologie en de pedagogie de voornaamste grondslagen leveren, en waarvan men hoopt dat het tevens een volwaardig centrum zal worden van onderzoek betreffende de moraal en de gedragingen van de mens.

Verder ijvert het Humanistisch Verbond in België voor het verwerven van de erken-

Humanistische Correspondentiekring voor huwelijkscontacten opgericht door het Humanistisch Verbond, verleent bemiddeling bij het leggen van contacten tussen personen, die een huwelijkspartner zoeken. Inlichtingen postbus 210, Utrecht. Gaarne 30 ct aan postzegels insluiten. (adv.)

ning, als volwaardige levensbeschouwing, van het modern humanisme, met dezelfde rechten en ook met dezelfde plichten als de andere, traditionele levensbeschouwingen. Het wil de individuele mens helpen bij zijn ontplooiing tot persoonlijkheid en het wil hem bijstaan als hij in nood verkeert. Het wil de gemeenschap helpen bij het vervolmaken van de maatschappelijke structuren.

Het wil ijveren voor vrede en voor verstandhouding, voor wederzijds begrip en voor samenzoeken naar adequate oplossingen voor de concrete problemen.

In die zin onderscheidt het zich niet van de andere Humanistische Bewegingen verspreid over de wereld, en al heeft het zijn specifiek Vlaamse taken te vervullen, in verband met specifiek Vlaamse problemen, het is zich terdege bewust van het feit dat het humanisme in de wereld van morgen, op wereldschaal een essentiële rol te spelen heeft.

Het maakt zich klaar om in dat kader mede te werken aan het vervullen van alle noodzakelijke taken, en doet dat, gedragen door zijn vertrouwen in de mens, en door het besef dat elke mens mede verantwoordelijk is voor het welzijn van elk ander mens.

Omdat de taken zo veelvuldig zijn en zo groot, doet het beroep op alle mensen van goede wil om mede te werken, in de mate van het mogelijke.

Maar dat geldt niet alleen voor de Humanistische Beweging in België, maar voor alle Humanistische Bewegingen, waar ook ter wereld, ook hier in Nederland, dat in het Internationale Humanisme werkelijk prachtig werk verricht.

L. DE CONINCK

niet al te zwaartillend

Zin voor lichtheid is het vermogen te leven in het ogenblik; daarvan de droefheid, de blijdschap, de grootheid en dwaasheid te genieten. Mede te gaan op de maatklank der uren, ontogen aan het dode gewicht, dat ons bezwaren wil.

Waarom zouden wij aan deze neiging ontstaan? Onze ellenden zijn niet zo gewichtig; wij maken ze dat. Ze zijn in de grote levensstroom de stoot van een druppel op het onmetelijk oppervlak, die ver blijft van de rust der diepte. En ook de algemene ellenden, de wereldrampen, zijn een angstige droom, die verijlt in de nieuwe dag.

Uit zovele moeilijkheden heeft het leven ons na vergeefs en topperig zoeken onverwachts de uitweg getoond. Waarom willen wij dan eigenwijs zijn en de natuur geweld aandoen?

Adele Withof
Nederlandse essayiste, 1864—1933

lezingen voor de radio

- zo. 25 juli VARA 9.45 uur: J. C. Poldervaart: „Dr. Jac. P. Thijsse, strijder voor de leefbaarheid”.
- zo. 1 aug. VARA 9.45 uur: R. de la Rie: „De humanistische partij”.
- zo. 8 aug. VARA 9.45 uur: A. A. van Ameringen: „De goeie ouwe tijd en het slechte heden”.
- zo. 15 aug. VARA 9.45 uur: A. van Meurs: „Mens zijn”.

HUMANISME

EN SEXUALITEIT onder
redactie van dr. J. P. van Praag

f 0.95

HUMANISTISCH

VORMINGSONDERWIJS

f 0.50

DIT WORDT GEDAAN

f 0.50

MODERN HUMANISME

door Dr. J. P. van Praag

f 1.75

DE HUMANISTEN OVER
OORLOG EN VREDE

f 1.65

Te bestellen door storting of overschrijving op girorekening no. 30.49.60 t.n.v. het Humanistisch Verbond te Utrecht, met omschrijving van de gewenste brochure.

lied

Nu lichtvergeten
De avond rust,
Wordt alle weten,
Dieper bewust;
Maar elk begeeren,
Dat liefde deeren,
Zou en bezeeren,
Is nu gesust.
En wijder sperren
Zich ziel en zin,
Nu verder sterren
Ontvonken in
Den onbetogen
Azuren hoogen...
Klaar, als de oogen
Die ik bemin!
Geerten Gossaert
(Uit „Dichters van deze tijd”)